

Centraal Bureau

Nieuwe medewerkers

In de periode juli-september 1995 heeft Baudewijn Odé op het bureau gewerkt aan een basisrapport Rode lijst sprinkhanen en kreukels. Dit werk is gebeurd in opdracht van het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij. Aan de hand van het basisrapport zal het ministerie de definitieve rode lijst opstellen. Presentatie van de rode lijst, samen met het basisrapport, zal in het voorjaar van 1996 gebeuren, tegelijkertijd met de presentatie van het Sprinkhanenboek. Het basisrapport zal worden gepubliceerd in de serie Nederlandse Faunistische Mededelingen. Elders in deze Nieuwsbrief is een artikel van Baudewijn over de rode lijst opgenomen.

In december zal Marcel Wasscher werken aan het verzamelen van oude waarnemingen van libellen. Marcel zal met name waarnemingen uit de periode 1900-1950 boven water halen.

Helaas is onze bureaumedewerkster Miep van Seeters nog steeds door ziekte afwezig. Zij wordt nog tot eind december door Arjan Stroo vervangen. Naast de bureauwerkzaamheden, zoals verzenden van bestellingen en redactie van Nieuwsbrieven, houdt Arjan zich bezig met het bewerken van gegevensbestanden van waterschappen voor het molluskenboek en ondersteuning van de auteurs van het Aculeatenboek.

Stagair

De komende maanden zal Menno Reemer, student biologie aan de VU, een stage doen bij het Centraal Bureau. Onderwerp van de stage is de faunistiek en ecologie van het genus *Epistrophe* (Dipt., Syrphidae) in Nederland. De resultaten van het onderzoek zullen in de Nederlandse Faunistische Mededelingen gepubliceerd worden.

Iedereen die collectiemateriaal of waarnemingen van het genus *Epistrophe* heeft, en deze beschikbaar wil stellen voor het onderzoek, wordt vriendelijk verzocht hierover contact op te nemen met Menno.

Menno is op eigen initiatief naar het bureau toegekomen. Voor het Centraal Bureau is de stage een experiment. Na de stage zal worden bekeken hoeveel de stage opgeleverd heeft, en hoeveel tijd in de begeleiding is gaan zitten. Op grond daarvan wordt bekeken of het bieden van stageplaatsen in de toekomst haalbaar is.

Nieuwbouw

Het Nationaal Natuurhistorisch Museum is al enige jaren hard bezig met het verwezenlijken van nieuwbouw. Eén van de belangrijke punten hierbij is de realisatie van een permanente tentoonstelling. De laatste grote obstakels zijn half oktober uit de weg geruimd. De eerste paal voor het nieuwe gebouw, iets ten Noorden van NS-station Leiden, is al geslagen. De verwachting is dat de nieuwbouw in april 1997 klaar is. De tentoonstellingen zouden dan met pasen 1998 geopend kunnen worden. Vermoedelijk zal het museum, en daarmee het bureau van EIS, tussen deze data verhuizen.

E-mail adres

Helaas is de verwachting dat EIS nog in 1995 een direct E-mail adres zou krijgen, niet uitgekomen. Op het NNM zijn wel enige E-mail aansluitingen gerealiseerd, maar deze zijn voor EIS niet bruikbaar, doordat we MS-Dos computers gebruiken. De rest van het NNM gebruikt Apples, en de E-mail komt via het Apple-netwerk

het museum binnen. Voorlopig is het E-mail adres van het EIS nog: SBRMEN@rnlmvs.LeidenUniv.nl

Werkgroependag

11 November is in Utrecht de eerste werkgroependag gehouden. Deze eerste dag was bedoeld voor het aanhalen van de contacten tussen coördinatoren, bestuur en bureau en tussen de coördinatoren onderling. In de toekomst zal de dag meer worden gericht op alle actief bij EIS betrokken mensen. Elders in de Nieuwsbrief staat een verslag van de werkgroependag. De dag was een succes. Daarom zal op 13 April 1996 weer een werkgroependag gehouden worden.

Enquête onder ontvangers Nieuwsbrief

De Nieuwsbrief wordt aan ongeveer 600 mensen verstuurd. Bij het bureau is lang niet van iedereen bekend waarom hij/zij een Nieuwsbrief krijgt. Ook is niet bekend met welke groepen mensen zich (willen) bezig houden, en of men bereid is buiten de werkgroep(en) werkzaamheden voor EIS te verrichten. Om dit te achterhalen, en om het adressenbestand op te schonen, is bij deze Nieuwsbrief een enquête gevoegd. Iedereen wordt verzocht de enquête in te vullen en terug te sturen.

Nieuwe UTM coördinaten

Het Centraal Bureau heeft een abonnement op de 1:50.000 topografische kaarten die voorzien zijn van het UTM raster. Onlangs ontvingen we weer een setje van die kaarten, waarvan enkele opvielen doordat ze een tekstblokje in rood hebben en een rood kader boven de kaart dat meldt: 'UTM-net in WGS 84'. Bij nadere beschouwing blijkt het UTM grid anders dan voorheen een cirkeltje op de hoekpunten van de km hokken te hebben. Wanneer je de kaart naast een oudere legt blijkt nog iets anders: het hele grid is een beetje verschoven. Het rode tekstje geeft de verklaring: om de 'oude' coördinaten te vinden moeten we 82 m bij de y-waarde (de 'northing') en 232 m bij de x waarde (de 'easting') optellen (in dit geval voor kaart 410, zone 32). De gegeven formules gelden telkens alleen voor dat kaartblad en die zone! Ook de oude kaarten met UTM gaven overigens al deze omrekening aan, maar dan andersom: van 'oud' naar WGS.

Het world geodetic system

Hoe komt dit nu, gaan we alweer de coördinaten veranderen? Zo'n reactie is begrijpelijk, maar de verandering is op zich logisch en was verwacht, zoals ik al eerder aangaf (van Nieukerken, 1991). Tot nu toe werden op de aarde verschillende geodetische systemen naast elkaar gebruikt. Die systemen geven een manier om de vorm van de aarde met behulp van constanten te beschrijven. In West-Europa werd tot nu toe de internationale ellipsoïde (ellipsoïde van Hayford) gebruikt, zoals gebruikers van het programma UTM van Rasmont & André (1989) weten, terwijl grote delen van de wereld al het World Geodetic System gebruikten. Hierdoor kan het voorkomen dat het UTM grid in aangrenzende landen (bijv. in Oost-Europa) een fractie verschoof. Voor de grove Europese schaal waar we vaak op werken is dat nauwelijks belangrijk, op lokale schaal kan het knap lastig zijn.

Het WGS heeft als grote voordeel dat het één uniek referentiepunt voor de hele aarde heeft: het zwaartepunt van de aarde (Rasmont & André, 1989). De NAVO heeft nu besloten ook in West-Europa het WGS als standaard te gaan gebruiken (pers. mededeling Topografische dienst), publikaties hierover zijn momenteel in de tijdschriften *Geodesia* en *Kartografisch Tijdschrift* in druk. Het gebruik van WGS betekent dat allereerst de berekening van de lengte en breedtegraden verandert, de daarvan afgeleide UTM coördinaten dus ook. Bij alle nieuwe topografische kaarten zal voortaan het UTM grid volgens WGS worden opgenomen, ook de randcoördinaten bij de gewone kaarten met RD coördinaten.

EIS-Nederland: voorlopig geen verandering

Wat betekent dit nu voor EIS, waar het UTM grid als standaard voor de kartering wordt gebruikt? Voorlopig niet veel, vooralsnog verstaan wij onder UTM grid het UTM grid volgens de Europese vereffening (ED50), oftewel de ellipsoïde van Hayford. Immers alle bestanden, plaatsnamenlijsten, computerprogramma's als ORDE en gangbare kaarten geven dit net. Veranderen zou een forse investering met het risico van fouten met zich meebrengen. Gegevens op kilometer niveau laten zich niet eenvoudig naar het aangepaste net vertalen, alleen gedetailleerde data zijn eenvoudig om te rekenen. Het is verstandig voorlopig geen nieuwe kaarten met UTM grid te gebruiken voor de kartering, het gebruik van de oude set, uitgegeven vóór 1995 blijft mogelijk. Wie nieuwe stafkaarten wil gebruiken: codeer gedetailleerd volgens de RD coördinaten (amersfoort), voor karteringsdoeleinden kunnen we dat eenvoudig vertalen naar UTM (beide projecties), en het vereenvoudigt bovendien het gebruik van de gegevens voor natuurbeschermingsdoeleinden.

Het wordt wel wenselijk om bij het gebruik van UTM aan te geven volgens welk systeem het coördinaat bepaald is, WGS of ED. Op internationaal niveau is het nieuwe net uiteindelijk vooruitgang, en wanneer uiteindelijk heel Europa over is op WGS zal het wenselijk zijn de gegevens allemaal naar dat systeem over te zetten. Waar-

schijnlijk speelt dat pas over zo'n 10-20 jaar.

Erik van Nieukerken

Orde

Dit jaar bestaat de Nederlandse Entomologische Vereniging 150 jaar. Ter ere van dit jubileum heeft de NEV aan Jeroen Fokker en Oscar Vorst de opdracht gegeven om een entomologisch dataprogramma te maken. Zij hadden al een programma voor op de Atari. Dit hebben ze vertaald tot een Windowsprogramma: Orde.

Het programma biedt een handige invoerroutine voor waarnemingen. Per excursie geef je één keer alle kenmerken van de vangplaats, en daaraan worden dan de soorten gehangen. Bij het programma zitten soortenlijsten van de (meeste) insektenordes. In één 'collectie' (een hoeveelheid waarnemingen in één computerbestand) kunnen slechts waarnemingen van soorten uit één orde worden opgenomen. Bij het invoeren worden, indien gewenst, automatisch de coördinaten (amersfoort en UTM) bij de vindplaats gezocht. In de plaatsnamenlijst zitten niet alle namen, maar deze zijn vrij eenvoudig toe te voegen.

Met de gegevens van een collectie kunnen vervolgens verspreidingskaartjes van (delen van) Nederland en vliegtijd diagrammen gemaakt worden. Ook is het mogelijk om diagrammen van biotoop-voorkeuren te maken.

Tenslotte kunnen gegevens uitgevoerd worden. Dit kan in Orde-formaat, zodat de gegevens door iemand anders in Orde ingevoerd kunnen worden. Ook is uitvoer met 'fixed-length fields' mogelijk. De gegevens kunnen dan in andere programma's (paradox, Dbase, word-perfect, etc) of andere typen computers (Atari, Apple) gebruikt worden. Hierdoor is ook uitwisseling met het EIS-databasestand mogelijk.

Al met al een mooi programma voor het invoeren en eenvoudig bewerken van waarnemingen. Met name de invoerroutine en de kaarttekenmogelijkheden zijn zeer bruikbaar. De soortenlijsten, ecocodes en plaatsnamenlijst zijn eenvoudig aan te passen. Voor uitwisseling van gegevens zou hierin een grote mate van standaardisatie aangebracht moeten worden. Helaas is deze standaardisatie nog niet goed georganiseerd.

Voor niet-entomologen ligt nog een behoorlijke klus voordat Orde gebruikt kan worden: Eerst moet een soortenlijst in het programma worden gestopt. Pas daarna kunnen gegevens worden ingevoerd.

Bestellen: Bestellen kan door het schrijven van een kaartje aan de administratie van de NEV, Plantage Middenlaan 64, 1018 DH Amsterdam. Voor leden van de NEV is het programma gratis verkrijgbaar. Andere privé-personen betalen f 75,- (of worden lid van de NEV).

Overzicht computerprogramma's

Naast ORDE zijn er een aantal programma's die voor faunistisch onderzoek interessant zijn. op de werkgroependag heeft Mark van Veen een kort overzicht gegeven. Het Centraal Buro wil in samenwerking met Mark een zo compleet mogelijk overzicht maken. Dat kan dan in de volgende nieuwsbrief gepubliceerd worden. Vervolgens willen we dit overzicht up-to-date houden. Regelmatig zal in de nieuwsbrief bericht worden over de ontwikkelingen.

Als iemand interesse heeft om hierbij te helpen, dan is dat zeer welkom. Ook het doorgeven van programmatuur die ons mogelijk nog onbekend is, is gewenst. gaarne contact opnemen met Wouter van Steenis.